

POSTANOWIENIE

25 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Krajewski

na posiedzeniu niejawnym 25 października 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa R.C. i D.C.

przeciwko Bank w W.

o ustalenie i zapłatę, ewentualnie o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Bank w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

z 30 stycznia 2023 r., I ACa 1095/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

2. zasądza od Bank w W. na rzecz D.C. i R.C. po 1367 zł zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 stycznia 2023 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach z 21 września 2021 r. i oddalił częściowo powództwo w zakresie odsetek oraz uwzględnił zarzut zatrzymania zgłoszony przez pozwanego, a w pozostałym zakresie apelację pozwanego oddalił.

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając go w części. Wskazał, że w sprawie występują istotne zagadnienia

prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Formułowane przez pozwanego zagadnienia prawne dotyczyły możliwości uznania całej umowy kredytu za nieważną, gdy za niedozwolone zostały uznane jedynie klauzule spreadowe przy braku niedozwolonego charakteru klauzul ryzyka, problemu uznania kredytu indeksowanego lub denominowanego za kredyt złotowy, mimo że w tzw. ustawie antyspreadowej przyznano kredytobiorcom możliwość spłaty rat bezpośrednio w walucie obcej, oraz możliwości odwoływania się do stawki referencyjnej WIBOR dla określenia oprocentowania celem utrzymania umowy kredytu w mocy.

Jako przepisy wymagające wykładni skarżący wskazał: art. 4 ust. 2 oraz art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, art. 65, 354, 358 § 2, art. 385¹ § 1 i 2, art. 385² k.c., art. 69 ust. 3 Prawa bankowego oraz art. 189 k.p.c.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wnieśli m.in. o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz opłat od udzielonych pełnomocnictw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. może być wyłącznie problem o charakterze prawnym, a nie faktycznym lub wynikającym ze stwierdzonych przez skarżącego uchybień sądu. Jego rozstrzygnięcie powinno stwarzać realne i poważne trudności, mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, na tle której zostało sformułowane, a także innych potencjalnych lub rzeczywiście toczących się spraw. Skarżący powinien w tym przypadku przedstawić pogłębioną argumentację. Zagadnienie prawne nie może

odnosić się do subiektywnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (zob. np. postanowienia SN: z 16 maja 2018 r., II CSK 15/18; z 24 kwietnia 2018 r., IV CSK 552/17; z 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, i z 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17).

Każde ze sformułowanych przez skarżącego zagadnień prawnych znalazło już rozstrzygnięcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, przez co nie mają one waloru istotnych. W szczególności ustalono, iż między klauzulami ryzyka walutowego i spreadu walutowego występuje ścisłe powiązanie (zob. m.in. wyroki SN: z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, z 7 lutego 2024 r., II CSKP 1045/22, i z 6 marca 2024 r., II CSKP 2223/22). Jeżeli z umowy usunięte zostałyby postanowienia określające sposób ustalenia kursu waluty, do zastosowania tzw. klauzuli ryzyka (zastosowania mechanizmu indeksacji) konieczne byłoby zastąpienie takich postanowień innym sposobem określenia kursu. Taki zabieg jest zaś niedopuszczalny zgodnie z punktem pierwszym uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22. Zgodnie z art. 87 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym uchwała ta ma moc zasady prawnej i wiąże Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie.

Sąd Najwyższy rozstrzygnął już także kwestię, czy po uznaniu za abuzywne postanowień przewidujących indeksację umowa może wiązać jako umowa kredytu złotowego oprocentowanego według stawki WIBOR. W tej mierze należy odwołać się do punktu drugiego uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, zgodnie z którym w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanej umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Przechodząc do problemu konsekwencji wejścia w życie tzw. ustawy antyspreadowej i umożliwienia spłaty kredytu bezpośrednio w walucie obcej, wskazać należy, iż samo wejście w życie wskazanej ustawy, którą dodano ustęp 3 do art. 69 Prawa bankowego, nie wpłynęło na ocenę abuzywności postanowień umów kredytu zawartych wcześniej oraz konsekwencji prawnych wynikających z tej oceny (zob. wyroki SN: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18. OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, i z 28 października 2022 r., II CSKP

894/22). Stworzyło jedynie podstawy do zmiany postanowień umowy co do sposobu waloryzacji na przyszłość niespłaconych jeszcze rat kredytu. Oceny abuzywności postanowienia umownego dokonuje się natomiast według stanu z chwili zawarcia umowy, a nie następczo (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, podania, na czym polegają wątpliwości związane z rozumieniem przepisu, oraz przedstawienia argumentacji przemawiającej za tym, że mają one rzeczywisty i poważny charakter, nie należą zaś do zwykłych wątpliwości związanych z procesem stosowania prawa. Wymagane jest także wykazanie, że treść i znaczenie przepisu nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni (zob. postanowienie SN z 21 listopada 2023 r., I CSK 4931/22). Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest także wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. postanowienia SN: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 30 listopada 2023 r., I CSK 200/23, i z 30 listopada 2023 r., I CSK 291/23).

W niniejszej sprawie nie ma potrzeby odnoszenia się do każdego z przepisów przywoływanych w ramach podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Część z przedstawionych wyżej rozważań w odpowiedzi na sformułowane przez skarżącego zagadnienia prawne dotyczy tych samych kwestii, co dowodzi, iż wykładnia powoływanych przez skarżącego przepisów nie budzi w orzecznictwie wątpliwości. Odniesienia się wymagają dwie kwestie.

Po pierwsze, skarżący wskazuje na możliwość zastępowania wyeliminowanej klauzuli spreadowej innym sposobem ustalenia kursu. W związku z tym ponownie należy zauważyć, że zgodnie z punktem pierwszym przywoływanej

wyżej uchwały z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów.

Po drugie, zdaniem skarżącego w sprawie występuje potrzeba wykładni art. 189 k.p.c., podczas gdy kwestia interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty obcej była już wielokrotnie przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego. Możliwość dochodzenia roszczenia o zwrot zapłaconych rat kredytu nie eliminuje interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego w związku z nieważnością umowy kredytu. Wyrok zasądzający świadczenie restytucyjne na rzecz kredytobiorcy nie rozstrzygałby bowiem – ze skutkiem wynikającym z art. 365 § 1 k.p.c. – czy stosunek kredytu został nawiązany (zob. wyroki SN: z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 44; z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22, oraz postanowienia SN z 28 lipca 2023 r., I CSK 4275/22, i z 29 września 2023 r., I CSK 212/23).

Z tych przyczyn należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹, 3 i 4 w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, uwzględniając również koszt opłat skarbowych od pełnomocnictw. Suma zwrotu została rozdzielona na powodów w częściach równych (zob. uchwałę SN z 16 listopada 2023 r., III CZP 54/23, OSNC 2024, nr 6, poz. 57).

(E.M.)

r.g.

